

Szamek Gabriella

Közigazgatási jogi Tanszék

Témavezető: Dr. Bándi Gyula, c. egyetemi tanár, tanszékvezető (PPKE)

Az UGB¹ margójára Az integráció elvének megjelenése a német környezetszabályozásban²

I. Bevezetés

A német környezetjogra egészen napjainkig a széttagoltság jellemző.³ A hazai jogban van általános szabályokat tartalmazó törvény, a különös részi szabályok pedig mind külön törvényekben található. A német környezetjogban ezzel szemben még az általános szabályokra is külön törvények vonatkoznak, hiányzik az általános szabályokat egybefoglaló törvény. Mindemellett a német környezetjognak egységesítésének meg kell küzdenie a német állami berendezkedésből adódó szövetségi (Bund) és tartományi (Länder) versengő törvényalkotási kompetenciákkal is. Az pontosság érdekében meg kell azonban jegyezni, hogy a hazai jog is széttagoltságot mutat, ha az általános szabályozásnál a kormányrendeleti jogforrási szintet nézzük.

Mindez főképp azért különösen fontos e jogterületen, mert a környezet érdekét csak összehangolt szabályozás szolgálja. Ez lenne a jogalkotási szintű integráció.

A Német Szövetségi Köztársaság az Európai Unió egyik alapító tagja. A környezetjog körülbelül 80%-ban az Európai Unió által harmonizált joganyag. Így ahhoz hogy a környezetjogot érintő tagállami elvárásokról képet alkothassunk, először meg kell néznünk, hogy az unió hol és mit ír elő a tagállamok, vagy mint az integráció esetében, saját szervei számára is. Egy rendelkezés érvényesítésében nem hagyható figyelmen kívül az

---

¹ UGB=Umweltgesetzbuch, német szövetségi törvénykönyv javaslat egy egységes környezetjog törvénykönyv létrehozására.

² A tanulmány alapjául szolgáló kutatás az OTKA K 112550 (Az európai belső piac szabályozásának új tendenciái és ezek hatása a közigazgatás szervezetére, működésére) kutatási projekt (kutatásvezető: Prof. Nagy Marianna) keretében készült.

³ SCHMIDT – KAHL – GÄRDITZ: Umweltrecht, Beck Verlag, München. 2014. 108.

Európai Unió Bíróságának joggyakorlata sem. Ezt követően elemezhetjük csak az adott tagállami jogot. Írásom is e felépítési szisztémát követi.

II. Az integráció az Európai Unió környezetjogában

1. Az elsődleges jog

Az integráció elve az EUMSz⁴-ben is megjelenő alapelv, mely a szabályozás mikéntjére vonatkozik leginkább. Az uniós környezetpolitika továbbgyűrűző hatásának⁵ is tekinthető.

Az EUMSz 11. cikke értelmében: *„A környezetvédelmi követelményeket — különösen a fenntartható fejlődés előmozdítására tekintettel — be kell illeszteni az uniós politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába.”* Vagyis a környezeti követelmények kötelező kiterjesztéséről beszélhetünk, ez az EUMSz 191. cikkéből is következik, ahol az uniós környezetpolitika céljait és további alapelveit találjuk.⁶ Az EUMSz 11. cikkével gyakorlatilag szó szerint egyezően fogalmaz az Alapjogi Charta 37. cikke: *„A magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az uniós politikákba, és a fenntartható fejlődés elvével összhangban biztosítani kell megvalósulásukat.”* E két cikk adja a jogalapját az integráció alapelvének. Természetesen az Alapjogi Charta e rendelkezéséből nem következik semmilyen közvetlen kötelezettsége sem az uniónak, sem pedig tagállamainak. Mindazonáltal igényt jelenthet arra, hogy az államok környezetbarát magatartást tanúsítsanak.⁷

Az EUMSz 11. cikkének végrehajtásának követelménye ugyanis nemcsak az unió szerveit köti, hanem a tagállamokat is.⁸ A környezetpolitika nem tud izoláltan érvényesülni, szükséges, hogy beépítsük a többi politika közé, és hogy azok tekintettel legyenek erre az elvre.⁹ A környezetpolitikai integrációs alapelv 1987-ben került be az elsődleges jogba, az EKSz.¹⁰ 130r. cikk (2) második mondatként. A Maastrichti Szerződés átfogalmazta a mondatot, ekkor illesztették be a

---

⁴ Európai Unió Működéséről szóló szerződés

⁵ HANSMANN – SELNER: Grundzüge des Umweltrechts herausgegeben im Auftrag des Arbeitskreises für Umweltrecht (AKUR), Erich Schmidt Verlag, Berlin, 2012. 99.

⁶ HANSMANN – SELNER: uo. 99.

⁷ EPINEY: Umweltrecht der Europäischen Union, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2013. 160.

⁸ SCHWARZE (Hrsg): EU-Kommentar, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2012. 425.

⁹ SCHWARZE (Hrsg): uo. 424.

¹⁰ 1986-ban az Egységes Európai Okmánnyal módosított Római Szerződés

„meghatározás” és „végrehajtás” szóhasználat. A ma is használatos végleges megfogalmazását az Amszterdami Szerződésben találhatjuk.¹¹ A klauzula bekerülése az elsődleges jogba mindenképpen a környezetpolitika erősödését jelezte. A Lisszaboni Szerződés nem is hozott változást a szabályozásban.¹²

A jelenleg is hatályos szöveg szoros összefüggésben áll a fenntartható fejlődés koncepciójával. A fenntartható fejlődés fogalmát 1987-ben a *Bruntland Bizottság* dolgozta ki. Olyan fejlődést értettek alatta, amely nem veszi el a jövő generációk képességét arra, hogy ők is kielégíthessék igényeiket. Az 1992-es Riói Deklaráció óta tekintjük mértéknek az állami cselekvések számára. Ez a fajta fejlődés ökonómiai, ökológiai, szociális és kulturális fejlődést jelent, beleértve e társadalmi vonatkozások fejlődésének összhangját is.¹³ A Maastrichti Szerződés megfogalmazásakor még nem volt általánosan ismert. Az Ötödik Környezetvédelmi Akcióprogram (1993) beszélt először a környezet szempontjából is igazságos fejlődésről. Az Amszterdami Szerződés emelte be a preambulumba a fenntartható fejlődés alapelvét. Ezzel lett ez az alapelv a közösség politika arculatának része. A Lisszaboni Szerződés pedig még további helyeken hivatkozik ezen elvre. A környezeti integrációs alapelvbe való bekerülése mindenképpen jövőre orientált politikai irányt mutat.¹⁴

Ez az alapelv befolyásolja a jogalkotási szabadságot, ugyanis nincs lehetőség olyan intézkedés vagy politika elfogadására, ha feltehető, hogy negatív befolyással van a környezetre, vagy arra vezetne. Ha mégis elfogadnának ilyen rendelkezéseket, az ellentétes lenne az EUMSZ. 11. cikkével, vagyis jogsértő.

Ez az előírás nemcsak a jogalkotási kompetenciára vonatkozik, hanem minden egyes egyedi ügyben hozott EU-s cselekvésre is.¹⁵ Következésképpen köti az uniós jogalkotót és egyszersmind köti az uniós

¹¹ EPINEY: i.m. 159.

¹² SCHWARZE (Hrsg): i.m. 160.

¹³ Lásd még: Gabčíkovo-Nagymaros ítélet: A hagyományos jogrendszereknek vannak olyan alapelvei, amelyek a modern környezetjog szövetébe illeszkednek. (Weeremantry különvéleménye); C-201/08. sz ügy Plantanol GmBH &Co. KG kontra Hauptzollamt Darmstadt (Hessisches Finanzgericht- től); Iron Rhine eset (Railway Case (Belg. v. Neth.) Perm. Ct. „A környezetjog és a fejlődés joga nem, mint alternatívák állnak előttünk, hanem mint egymást kölcsönösen erősítő, integráns koncepciók, amelyek azt követelik meg, hogy amikor a fejlesztés jelentős környezeti kárt okozhat, érvényesül a megelőzés, vagy legalábbis a károk csökkentésének kötelezettsége. Ez a kötelezettség a nemzetközi jog alapelvevé vált.” A döntés ugyancsak felhívja a figyelmet a fenntartható fejlődés elvére, figyelemmel a Gabčíkovo-Nagymaros ítéletre.

Továbbá: BÁNDI Gy.: A fenntarthatóság értelmezésének egyes jogi szempontjai, MTA Doktori Értekezés (elérhető: http://real-d.mtak.hu/651/7/dc_618_12_doktori_mu.pdf)

¹⁴ SCHWARZE (Hrsg): uo. 428.

¹⁵ HANSMANN – SELLNER: i.m. 100.

végrehajtást, közigazgatást is.¹⁶ Éppen ezért meg kell néznünk, hogy miként érvényesül az uniós szervek gyakorlatában.

2. Az uniós szervek gyakorlata

A Hetedik Környezetvédelmi Akcióprogram hetedik célkitűzése a környezetvédelem integrációjának és a szakpolitikák koherenciájának növelése. E program alapján a környezetvédelmi megfontolásoknak a többi uniós (például a regionális-, az agrár-, a halászati, az energia- és a közlekedés-) politikába való fokozottabb integrálását jelenti. Úgy vélik továbbá, hogy a politikai kezdeményezések környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak rendszeres értékelése és a környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó szabályok teljes körű végrehajtása jobb döntéshozatalt, valamint számos előnyt hozó, koherens politikai megközelítéseket biztosítanak.¹⁷

Az integrációs klauzula az uniós szervek gyakorlatában meg is jelent. 1993-ban a Bizottság átalakította a belső szervezeti munkamegosztását, és a főbb irányvonalak (például: közlekedés, ipar, energia) keretében már foglalkoztak környezetvédelmi kérdésekkel is.¹⁸ Létrehoztak egy tanácsadó fórumot a környezeti kérdések megvitatására, ennek támogatásával indult meg a dialógus az összes érintett fél között.¹⁹ Az Európai Tanács 1997. decemberi kezdeményezésében²⁰ felkérte a Bizottságot, hogy dolgozzon ki stratégiát az integráció elvének átültetésére (az akkor EKSz 6. cikke) Erre készült el a Bizottság közleménye *„Partnerség az integrációért”*²¹ címmel. Ez a közlemény követelményeket tartalmazott a környezeti hatások becslésére. A folytatásban az egyes szektorokra vonatkozó integrációs stratégia kidolgozását tervezték, beleértve az egyes tagállamokra vonatkozó állapotfelvételt, így a legjobb gyakorlatok összegyűjtését is. Ehhez az alapot szintén az Európai Tanács adta az úgy nevezett *„Cardiff-Prozess”*²² (Cardiff- eljárás) révén. Ebben rögzítették, hogy a szakpolitikai stratégiák kidolgozása során figyelemmel kell lenni a környezet érdekeire, valamint a fenntartható fejlődés koncepciójának megfelelően kell tervezni. Az eljárásnak megfelelően a közlekedés-, energia-, agrárpolitikáért felelős

¹⁶ SCHWARZE (Hrsg): uo. 426-427.

¹⁷ Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council a General Union Environment Action Programme to 2020 ‘Living well, within the limits of our planet’

¹⁸ HANSMANN – SELNER: i.m. 101.

¹⁹ HANSMANN – SELNER: uo. 101.

²⁰ <http://www.consilium.europa.eu/hu/european-council/conclusions/1993-2003/> 56. pont (2015.12.12.)

²¹ „Partnerschaft für Integration (KOM (1998) 333. endg.)

²² http://www.europarl.europa.eu/brussels/website/media/Lexikon/Pdf/Cardiff_Prozess.pdf (2015. 12. 10.)

miniszterek tanácsa bemutatta az új az integrációt is tartalmazó szakstratégiáit, melyet az Európai Tanács jóváhagyott. (Európai Tanács, Helsinki, 1999. december.) Ezután fektette le az alapot 2001-ben az Európai Tanács egy fenntartható fejlődés stratégia kidolgozására. („Göteborg-Stratégia²³”), melyben nem csak a gazdasági, szociális és környezeti dimenziókat vezetik egybe, hanem szisztémát is jelentene a környezet és integrációs indikátorok értékelésére. Foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy sorra kerüljön egy fenntartható fejlődési stratégia kidolgozása is. Ez jelentette az alapot a Bizottság éves jelentéseihez, melyben a környezetintegráció átültetésének mértékével és minőségével foglalkozik. Mindezek mellett a tagállamokat is kötelezték, hogy készítsék el a nemzeti fenntartható fejlődési koncepciójukat.²⁴

2002-ben vizsgálta felül először az Európai Tanács (Barcelona, 2002. március) a „Göteborg-Stratégiát”. Ennek eredményeképp további (szak)miniszterek tanácsát kérték fel, hogy terjesszék elő saját környezetintegrációs elképzeléseiket. 2003-ban a Bizottság jelentősen felülvizsgálta a környezetpolitikáját, és a jövőre nézve két célkitűzést nevezett meg. Először is meg kell erősíteni a környezeti előírások átültetését, másodsor pedig az összes politikába és intézkedésbe bele kell foglalni a környezeti érdekeket. Lehetőség szerint át kell hidalni a gazdasági és szociális fejlődés, illetve a környezet érdeke közötti ellentmondást.²⁵

Az Európai Tanács (Brüsszel, 2005. március) „Lisszaboni-Stratégiájának” alapelemévé vált a fenntartható fejlődés koncepciója, a stratégia három dimenzióról beszélt, gazdasági, szociális és környezeti. Ezzel a „Göteborg-Stratégia” illetve annak erősítésének kora lezárult. Az új jelszó a gazdasági a szociális és környezeti dimenziók együttes kezelése lett, figyelemmel a megelőzés és az elővigyázatosság alapelvére.²⁶

Az uniós fenntartható fejlődési stratégia felülvizsgálatakor 2006-ban az Európai Tanács hét központi kihívást határozott meg:

- klímaváltozás és a környezetbarát energia;
- fenntartható közlekedés;
- fenntartható fogyasztás és termelés;
- a természeti erőforrások megőrzése és fenntartása;

²³ KOM (2001) 264. endg. (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=celex:52001DC0264>; 2015. 12. 12.)

²⁴ HANSMANN – SELLNER: i.m. 102.

²⁵ HANSMANN – SELLNER: uo.

²⁶ HANSMANN – SELLNER: uo.

- egészség megőrzése;
- szociális beilleszkedés, demográfiai és migrációs kihívások kezelése;
- globális kihívásai a szegénységnek és rászorultságnak és a fenntartható fejlődés.²⁷

E dokumentumban mindenképpen pozitívként értékelendő a monitoring rendszer bevezetése, ezzel a tagállamok részvételi hajlandóságának erősítése. 2009-ben került sor a fenntarthatósági fejlődési stratégia újraértékelésére a Lisszaboni Szerződés fényében. Az „Európa 2020”²⁸ stratégiában viszont már a fenntartható növekedés²⁹ elképzelése jelent meg.

E szép elvi programok ellenére azonban látnunk kell, hogy hatalmas a végrehajtási deficit ezen a téren. A stratégiák legtöbbször csak a papíron maradnak, és semmilyen intézkedés nem születik a végrehajtásukra.³⁰

3. Az Európai Unió Bíróságának gyakorlata

Ugyanakkor megjelent az integráció elvére való hivatkozás az Európai Unió Bíróságának (EUB, Bíróság) joggyakorlatában. Az Európában nagy figyelemmel kísért úgynevezett BSE-ügy³¹ kapcsán már megjelent a Bíróság indokolásában az integráció elve. Ebben az ügyben arról volt szó, hogy az Egyesült Királyság területén kibontakozó BSE (más néven „kergetmarhakór”) miatt a Bizottság 1996-ban hozott határozattal átmenetileg megtiltotta a brit marha illetve borjúhús behozatalát a Közösség országaiba és kivitelüket a Közösségen kívüli országokba. A döntés fő indokaként a BSE-kór és az embereknél megjelenő Creutzfeldt-Jakob kór közötti lehetséges kapcsolat szolgált. Az Egyesült Királyság eltúlzottnak tekintette az intézkedést, ezért megtámadta a Bíróság előtt. Az EUB végül helyben hagyta a Bizottság határozatát, továbbá ezen iránymutató döntésében értelmezte az elővigyázatosság elvét. Az indokolás 100. pontjában fejti ki a Bíróság, hogy *„a Közösség környezetpolitikájának célja egyebek mellett az emberi egészség védelme.*

²⁷ HANSMANN – SELNER: uo. 103.

²⁸ A Bizottság Közleménye Európa 2020 - az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. KOM (2010) 2020

²⁹ Ebben a témában lásd még: SZAMEK Gabriella: Környezet és verseny. Tavasz Szél 2015. Konferenciakötet, Doktoranduszok Országos Szövetsége: www.dosz.hu/dokumentumok, ill. http://publikacio.uni-eger.hu/cgi/search/simple?q=tavaszi+sz%C3%A9l&_action_search=Keres%C3%A9s&_action_search=Search&_order=bytitle&basic_srctype=ALL&_satisfyall=ALL

³⁰ HANSMANN – SELNER: uo. 103.

³¹ C-180/96. sz. ügy, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága kontra Bizottság

A 130r. cikk (2) bekezdése szerint ez a politika a védelem magas szintjén kell alapuljon és különösen azokon az elveken, hogy megelőző intézkedést kell tenni és hogy a környezetvédelmi követelményeket a Közösség más politikáinak meghatározásába és alkalmazásába kell integrálni.” Ez az integráció elvének egyértelmű megjelenése.

Az úgynevezett Concordia Bus³² ügyben a vita tárgyát az adta, hogy Helsinki város közbeszerzési bizottsága a HKL-Bussiliikenne-nek (a továbbiakban: HKL) ítélte oda városi autóbusz-hálózat egyik vonalának üzemeltetését. A közbeszerzési eljárás hirdetménye szerint a nyertes pályázó az a vállalkozás lesz, amely a város számára összességében gazdaságilag a legelőnyösebb ajánlatot nyújtja be. Ennek értékelése során a szempontok három csoportját kellett figyelembe venni: a teljes üzemeltetési költséget, a járművek (autóbuszok) minőségét, valamint a járműpark minőségi és környezeti szempontú kezelését. A legjobb ajánlat kiértékelésre pontos pontrendszert alkotott a kiíró, többletpont járt, azért ha egy busz kedvezőbb környezetterheléssel rendelkezett. A HKL a környezeti szempontokra kapható pontok miatt lett az első, míg a Concordia Bus nyújtotta be a legolcsóbb ajánlatot, de összességében a második helyre került. Ezután támadta meg a közbeszerzési eljárást, mivel a pontozási rendszert jogellenesnek vélte, továbbá úgy gondolta, hogy sérül az egyenlő bánásmód elve, ha a közbeszerzési eljárásban ilyen (értsd: környezeti) szempontok is helyet kapnak. A Bíróság jogértelmezése Helsinki város eljárását az uniós jognak megfelelőnek minősítette, mindeközben pedig kitért az integráció elvének fontosságára is. „... az említett 36. cikk (1) bekezdésének a) pontja³³ nem értelmezhető úgy, hogy az ajánlatkérő által a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat kiválasztásához alkalmazott szempontok mindegyikének szükségszerűen kizárólag gazdasági jellegűnek kell lennie. Nem zárható ki ugyanis, hogy nem kizárólag gazdasági jellegű tényezők az említett ajánlatkérő szempontjából befolyásolják valamely ajánlat értékét. E megállapítással egybevág ugyanezen rendelkezés megfogalmazása is, amely kifejezetten utal az ajánlat esztétikai sajátosságára mint szempontra. Másfelől, a Bíróság már kimondta, hogy a közbeszerzési eljárások közösségi szintű összehangolása a szolgáltatások és az áruk szabad mozgása akadályainak megszüntetésére irányul. E célkitűzésre valamint az EKSz 130r. cikk (2) bekezdés első albekezdésének harmadik mondatára figyelemmel – amelyet az Amsterdami Szerződés kisebb módosítással beiktatott az EK 6. cikkbe, és amely előírja, hogy a környezetvédelmi követelményeket be

³² C-513/99. sz. ügy, előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Concordia Bus Finland Oy AB ügy kapcsán

³³ 92/50/ EGK irányelv a szolgáltatás megrendelésére irányuló eljárások összehangolásáról hivatkozott rész a szerződés odaítélésének szempontjait tartalmazza

kell illeszteni a közösségi politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába – meg kell állapítani, hogy az irányelv hivatkozott pontja nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az ajánlatkérő a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat értékelése során a környezet megóvására vonatkozó szempontokat is figyelembe vegyen.”

Az úgynevezett Preussen Elektra³⁴ ügyben a Preussen Elektra AG (továbbiakban: Preussen Elektra) perelte Schleswig AG-t (továbbiakban: Schleswig) az Energieeinspeisungsgesetz alapján számára visszatérített összegekért. A Preussen Elektra Németországban több, mint húsz hagyományos és nukleáris elektromos erőművet, valamint egy közepes- és nagyfeszültségű elektromos elosztóhálózatot üzemeltet. E hálózaton keresztül a Preussen Elektra regionális villamosenergia-szolgáltató vállalkozásokat, nagyobb közműveket és ipari vállalkozásokat lát el elektromos árammal. A Schleswig olyan regionális villamosenergia-szolgáltató vállalkozás, amely a Schleswig-Holstein tartománybeli ügyfelei ellátásához szükséges elektromos áramot csaknem kizárólag a Preussen Elektrától szerzi be. A Schleswig-részvények 65,3%-a a Preussen Elektra tulajdonában, 34,7%-a egyes Schleswig-Holstein tartománybeli önkormányzatok birtokában vannak. 1998. április végén a Schleswagnak a megújuló energiaforrásokból előállított villamosenergia-beszerzése elérte az előző év teljes időszakában értékesített villamosenergia-mennyiség 5%-át. A Schleswig ekkor kiszámlázta a Preussen Elektra részére az Energieeinspeisungsgesetz-nek megfelelően a megújuló energiaforrásokból nyert villamos energia átvételéből származó többletköltséget, és először 10 millió DEM összegű havi részletfizetést kért. A Preussen Elektra teljesítette az 1998. május hónapra igényelt kifizetést, de fenntartotta a mindenkori visszaigénylés jogát. Majd a Landgericht Kielhez fordult, és 500 000 DEM visszatérítését kérte, amely annak az összegnek egy része, amelyet a Schleswig részére a széláram átvételével felmerült többletköltségek ellentételezésére kifizetett. A Landgericht az előzetes döntéshozatalra utaló végzésében megjegyzi, hogy ezek a többletköltségek nem háríthatók át a Schleswig ügyfeleire, mivel a Schleswig-Holstein Land (tartomány) energiaügyi minisztériuma elutasította a Schleswig díjmódosítási kérelmét. A Landgericht előtt a Preussen Elektra úgy érvelt, hogy a kért összeget jogalap nélkül fizette ki a Schleswig részére, és azt vissza kell téríteni, mivel a módosított Energieeinspeisungsgesetz 4. §-a, amelyen a kifizetés alapul, ellentétes a Szerződés állami támogatásokra vonatkozó, közvetlenül alkalmazandó rendelkezéseivel, ezért nem alkalmazható. Úgy vélte továbbá, hogy a

---

³⁴ C-379/98. sz. ügy, előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Preussen Elektra ügy kapcsán

Energieeinspeisungsgesetz hatályának módosítása, valamint a többletköltségek megosztására vonatkozó szabály bevezetése annak hatálybalépés előtt igényelte volna a Szerződés 93. cikkében előírt eljárás lefolytatását, amelyet a Német Szövetségi Köztársaság elmulasztott.

A Schleswig a kérelem elutasítását kérte. Bár elismerte, hogy a módosított Energieeinspeisungsgesetz átalakított támogatási rendszert tartalmaz, azt állította, hogy annak 4. §-a pusztán olyan újraelosztási szabály, amely a módosított Energieeinspeisungsgesetz 2. és 3. §-ának a villamosenergia-szolgáltató vállalkozások által elszenvedett következményei enyhítésére szolgál, és ezért önmagában nem támogatás jellegű a Szerződés 92. cikke értelmében. Márpedig egyrészt a módosított Energieeinspeisungsgesetz 2. és 3. §-a nem érinti a Preussen Elektra és a Schleswig között fennálló jogviszonyt, úgyhogy fel sem merül, hogy a Landgericht az alapügyben eltekintsen azok alkalmazásától. Másrészt a módosított Energieeinspeisungsgesetz 4. §-a alkalmazásának mellőzése nem változtatna a Schleswig azon kötelezettségén, hogy megszabott minimáláron át kell vennie a megújuló energiaforrásokból előállított elektromos áramot. Következésképpen a Szerződés 93. cikk (3) bekezdésének harmadik mondatából eredő közvetlen alkalmazásának szankciós hatása nem tenné lehetővé sem a módosított Energieeinspeisungsgesetz 2. és 3. §-ában foglalt jogellenes támogatás szankcionálását, sem pedig a módosított Energieeinspeisungsgesetz 4. §-a alkalmazásának vitatását, úgyhogy a vitatott kifizetést jogosnak kell tekinteni. Az EUB ítéletében úgy határozott, hogy a jelen esetben a villamosenergia-szolgáltató magánvállalkozásokat sújtó kötelezettség, miszerint megszabott minimáláron át kell venniük a megújuló energiaforrásokból előállított elektromos áramot, nem jár együtt az állami forrásoknak az ilyen típusú villamos energiát termelő vállalkozásokra történő közvetlen vagy közvetett átruházásával. Így egyáltalán nem tekinthető állami források közvetlen vagy közvetett átruházásának a villamosenergia-szolgáltató magánvállalkozások említett átvételi kötelezettségéből eredő pénzügyi teher megosztása az előbbieket és más magánvállalkozások között. Jelen ítéletben is utalt az integráció elvének fontosságára: „... Továbbá, amint az EKSz 130r. cikk (2) bekezdése első albekezdésének harmadik mondatából következik, a környezetvédelmi követelményeket be kell illeszteni más közösségi politikák meghatározásába és végrehajtásába. Az Amszterdami Szerződés e rendelkezést – kissé módosítva – az „Alapelvek” címet viselő első részben található EK 6. cikkbe helyezte át.” Úgy találta a Bíróság, hogy éppen az integráció elvét testesíti meg a német Energieeinspeisungsgesetz

hivatkozott rendelkezése, és mint ilyen nem lehet ellentétes (e tekintetben) az alapszerződéssel.

III. Az integráció érvényesülése a német környezetjogban

1. Külső és belső integráció

Mint a fentiekből is kitűnik, kétféle integrációról beszélhetünk. Az első az úgynevezett külső integráció, ezt láttunk főképpen az uniós joganyagok áttekintésekor. A másik irány, mely legalább olyan fontos, mint az előbbi, a belső integráció. Ezen integráció vezérgondolata azon alapul, hogy egyes környezetvédelmi előírások nem maradhatnak izoláltan, ahhoz, hogy hatásukat valóban kifejtsék a többi környezeti elemre is ki kell terjeszteni, vagyis átfogó koncepciókban kell gondolkozni.³⁵ El kell ugyanis kerülni az olyan szabályozási megoldásokat, mely a környezet egy-egy elemét tehermentesíti ugyan, de közben egy másik elemet terhel meg. Ezen alapelv figyelmen kívül hagyására szomorú példa a 31/2009/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv. Ezzel az irányelvvel vezették be az unió területén belül a CCS (a szén-dioxid geológiai tárolása) lehetőségét. Ennek keretében úgy próbálják tehermentesíteni a levegőt az üvegházhatású gázoktól, hogy a káros kibocsátásokat a földre vezetik, ott raktározzák el. Ez pedig nem jelent valós megoldást a problémára.

Ennek elkerülése végett is fontos, hogy a környezeti elemek egyben kezelendők, egymástól nem szétválaszthatóak. Több jellegzetes példát is találhatunk a német környezetjogban a belső integráció megjelenésére. Például a Bundesnaturschutzgesetz³⁶ 7. § (1) bekezdése, második szám (Nr. 2) meghatározásában az ökoszisztémát a föld, a víz, a levegő, a klíma, az állatok és növények illetve ezek kölcsönhatásai alkotják. Vagy a Bundes-Immissionsschutzgesetz³⁷ 5. § (1) bekezdése, mely szerint a engedélyköteles üzemeltető a környezet összességét tekintve felelős a védelem magas szintjéért; illetve a Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung³⁸ 2. § (1) bekezdés, negyedik szám (Nr. 4) rendelkezése, melynek értelmében a környezeti hatásvizsgálat kiterjed a védett környezeti javak (föld, víz, levegő, klíma és táj) közötti kölcsönhatásokra is.

³⁵ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: i.m. 127.

³⁶ Német szövetségi törvény, a természetvédelemről és a tájvédelemről (BNatSchG)

³⁷ Német szövetségi törvény, védelem a káros környezeti hatásoktól a légszennyezés, a zaj-és rezgésártalom illetve a hasonló folyamatokban (BImSchG)

³⁸ Német szövetségi törvény a környezeti hatásvizsgálatról (UVPG)

Kétségkívül az integráció elvének egyik legjelentősebb végrehajtása lett volna az UGB megvalósítása. Tekintetbe kell vennünk ugyanis, hogy a káros anyagok vándorlása különböző környezeti elemek között, illetve a máshol megjelenő szennyező hatás miatt a szektorális környezetvédelmi szabályozás alighanem elégtelen, az egyedi eseteket tekintve pedig kontraproduktív.³⁹ Ez az irány vezetett ahhoz, hogy az integráció alapelveivel gazdagítsuk a környezetjogot mind anyagi, mind pedig eljárásjogi szempontból.⁴⁰ A szövetségi környezetjogi szabályok szektorális szaktörvényekben találhatók (például: BImSchG; BNatSchG, BBodSchG⁴¹). Ahogy a környezeti veszélyek, illetve a környezetvédelmi intézkedések is külön törvényben szabályozottak (például: Gentechnikgesetz,⁴² Chemikaliengesetz⁴³). Mindezek mellett állnak a környezetjog általános szabályait tartalmazó törvények (például: Umweltinformationsgesetz,⁴⁴ Umwelthaftungsgesetz,⁴⁵ Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz,⁴⁶ Umweltauditgesetz⁴⁷). Holott mint láttuk az integráció alapelvét pontosan az ilyen problémák elkerülésére hívták életre. Egységes szabályzás kialakítása volt a cél nem csak a környeztet relevánsan érintő jog esetén, hanem mindazon előírásokra, amelyeknek vannak ökológiai színezetei (például: Raumordnungs- und Baurecht⁴⁸, Energiewirtschaftsrecht⁴⁹).

2. Az UGB projekt születése

Az átfogó környezetjogi kodifikáció szükségessége először az 1970-es évek végén került szóba.⁵⁰ Az ötlet a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló irányelv⁵¹ (továbbiakban: IPPC irányelv) átültetése kapcsán született, felmerült a lehetősége egy egységes környezetjogi törvénykönyv kidolgozásának. Ez az igény erősödött fel az 1990-es években a német újraegyesüléssel járó

³⁹ KAHL – WELKE: Über die unveränderte Notwendigkeit einer integrierten Vorhabengenehmigung und deren Regelungsstandort, Deutsches Verwaltungsblatt, 125(22), 2010, 1414.

⁴⁰ KAHL – WELKE: uo. 1414.

⁴¹ Bundes-Bodenschutzgesetz, német szövetségi törvény a talaj/földvédelemről (BBodSchG)

⁴² Német szövetségi törvény a géntechnológia szabályairól

⁴³ Német szövetségi törvény a káros anyagokkal szembeni védelemről

⁴⁴ Német szövetségi törvény a környezeti információkról

⁴⁵ Német szövetségi törvény a környezeti felelősségről

⁴⁶ Német szövetségi törvény a környezeti hatásvizsgálatról

⁴⁷ Német szövetségi törvény a környezeti audit szabályairól

⁴⁸ A német jogban szövetségi szintű, illetve tagállami szintű szabályozás is van a területrendezési és építésjogra.

⁴⁹ Szintén több szintű szabályozással bír az energiagazdálkodás

⁵⁰ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: i.m. 109.

⁵¹ Eredetileg: 96/61/EK tanácsi irányelv; jelenleg: 2008/1/ EK tanácsi és parlamenti irányelv

jogalkotás során.⁵² A környezetért, a természetért és a nukleáris biztonságért felelős szövetségi minisztérium (továbbiakban: BMU)⁵³ terjesztette elő az erről szóló törvényjavaslatot.⁵⁴ Az átfogó koncepciót és a szabályozási tervezetet különböző szakértőkből álló bizottságok dolgozták ki. A koncepció kidolgozása két részletben zajlott. Az első koncepció az úgynevezett professzori javaslat (*Professorenentwurf*; UGB-ProfE) volt.⁵⁵ Ez az elképzelés két részből állt: általános részből, mely 1990-ben készült el, illetve különös részből, mely 1994-ben. Vezérmotívuma pedig az egyes környezeti elemeket egységesen kezelendő környezetvédelmi jogi szabályozás lefektetése volt.⁵⁶ Miután a professzorok bizottsága benyújtotta a különös részi jogszabálytervezetét is, és ezzel elvégezték feladatukat, szintén a BMU létrehozott egy szakértőkből álló bizottságot a tervezet megvitatására. E bizottság a gazdaság szereplőiből valamint a praxisból állt össze. A céljának a széttagolt környezeti szabályozás harmonizálását tekintette. E javaslat tartalmazott először az egységesített engedélyezésre vonatkozó előírásokat.⁵⁷

A javaslat azonban 1999-ben kudarcba fulladt.⁵⁸ Bukásának jogi ok abban keresendő, hogy a környezettel kapcsolatos fragmentált jogalkotói kompetencia fényében⁵⁹ a vízekre és a természetvédelemre vonatkozó szövetségi egységesítési szándékot a *Bundesverfassungsgericht*⁶⁰ nem tartotta megengedhetőnek. Így tehát az Art. 20a GG által meghatározott államcél is figyelembe véve, jogi egységesítés csak egy föderalizmus reformot követően képzelhető el. Ez az úgy nevezett mozaik teória (Mosaiktheorie).⁶¹ A döntés folyamánként az UGB első koncepciója megbukott, és az IPPC irányelvet külön törvénnyel ültette át Németország.⁶²

2. A projekt újraéléde; Föderalizmusreform I.

⁵² SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo. 110.

⁵³ Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit

⁵⁴ Ún: Referentenentwurf des Umweltgesetzbuchs (UGB-RefE)

⁵⁵ WELKE: Die integrierte Vorhabengenehmigung, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010, 65.

⁵⁶ WELKE: uo. 65.

⁵⁷ WELKE: uo. 66.

⁵⁸ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo. 110-111.

⁵⁹ Grundgesetz (továbbiakban: GG)

⁶⁰ Német Szövetségi Alkotmánybíróság; az említett határozatok: BVerfGE 106, 62 (135 ff.); BVerfGE 111, 226 (253 ff.)

⁶¹ WELKE: uo. 67.

⁶² SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: i.m. 111.

A UGB projektje 2005-ben vett új lendületet a CDU/CSU/SPD koalíció szerződésének⁶³ megkötésével, melynek hatásaként újra akarták rendezni a kompetencia megosztást a szövetség és a tartományok között. (*Bund-Länder-Verhältnis*) Ugyan a reform nem tartalmazott átfogó szövetségi kompetenciát a környezetre vonatkozó szabályozás tekintetében, de erősítette a szövetségi kompetenciát a környezeti kérdésekben azáltal, hogy a környezetjogi kompetencia versenyző/ konkuráló törvényalkotási kompetencia⁶⁴ lett. Ezzel újra megnyílt az út az UGB előtt. A kompetencia szövetségi átszállásának ára a tartományok (Länder) részben eltérő szabályozásának megengedése lett (*Abweichungsrecht der Länder*), de a szövetségi jogalkotó moratóriumot mondott ki a tartományok (Länder) ezen jogára.⁶⁵ Ezért sietnie kellett, hogy 2010. január 1-ig be tudja nyújtani a kidolgozott UGB tervezetet, melybe bele akarták foglalni a teljes természetvédelmi és vízgazdálkodási szabályzást is.

A BMU 2007-ben, a tartományok (Länder) közreműködésével, előterjesztette az UGB törvénytervezetét más szakmai körök, gazdasági csoportok és a jogtudósok [úgynevezett: „*Projektkreis Umweltgesetzbuch*” (UGB munkacsoport)] részére. Végezetül pedig egyeztettek a tárcákkal, a tartományokkal (Länder) és az egyesületekkel is. Ennek folyamányaként jött létre 2008. december 4-én az eddigi utolsó UGB⁶⁶ törvénytervezet.⁶⁷

A koncepció öt különböző könyvből áll. Az első részben az átfogó általános előírások találhatóak, melyek érvényesek az összes további könyvre is. E rész tartalmazza a fontos környezetjogi eszközöket, így az ipari létesítmények engedélyezését és működésük ellenőrzését. A második könyv a vízjogot szabályozza. E könyvben – ahogy a harmadikban is – konkretizálják az első könyv általános engedélyezési szabályait az adott szakterületre tekintettel.⁶⁸ A harmadik könyv előírásai a természetvédelemre vonatkoznak. Először próbáltak teljes szövetségi szabályozást érvényesíteni e területen.⁶⁹ A negyedik könyv magába foglalja a védelmet a nem ionizáló sugárzástól. Ehhez a már létező *Bundes-Immissionschutzgesetz* és rendelete elektromágneses terekről (26. § BImSchV) szóló rendelkezéseit vették alapul, ezeket javították, egészítették ki. Az ötödik könyv tartalmazza az üvegházhatású gázok kibocsátásával, illetve a kibocsátás-kereskedelemmel kapcsolatos

⁶³ Föderalismusreform I.

⁶⁴ Art. 74. GG

⁶⁵ A moratórium az Art. 125b I 3, Art 125b II GG rendelkezésére vonatkozott.

⁶⁶ UGB – RefE v 4.12.2008, elérhető:

<http://www.bmub.bund.de/service/publikationen/downloads/details/artikel/ugb-referentenentwurf/> (2015. 12.13.)

⁶⁷ SCHMIDT – KAHL - GRÄDITZ: i.m. 112.

⁶⁸ WELKE: i.m. 73.

⁶⁹ WELKE: uo. 74.

szabályokat. E szabályok 2007-ben megváltoztak a második kereskedési időszakra (2008-2012) vonatkozóan. A javaslatba e módosítások is bekerültek.⁷⁰ Ehhez az 5 könyvhöz jött továbbá az UGB-t bevezető törvényről szóló javaslat (EG-UGB), valamint két további kapcsolódó rendelet javaslat.⁷¹

A 2008-as UGB javaslat kodifikációja a szociális törvénykönyv⁷² modelljét követte. Az első öt könyv csak az első lépést jelentette volna, a későbbiekben további könyvek követték volna a kimaradt fontos szabályozási területeken (például: talaj és földvédelem).⁷³

A 2008-as UGB koncepció szíve az első könyvben, azon belül is az integrált, egységes terv-engedélyezésben található.⁷⁴ Ez új, egybefoglalt engedélyezési rendszert jelentett volna a jelentős környezeti és területrendezési szabályok egységes kialakításával. Ezzel harmonizálttá vált volna a széttördelt engedélyezési eljárás, az anyagi jogi, illetve az eljárásjogi megengedhetőségi szabályokat összefoglalták, és egyúttal integrálták a környezeti hatásvizsgálati előírásokkal. Ezután egyetlen hatóság, egy eljárásban, egy döntéssel értékelte volna az összes környezetre releváns hatást. Ez az eljárás az első igazi eljárási átültetését jelentette volna az integráció alapelveinek.⁷⁵

3. Az UGB projekt „elvetése”

A 2008/2009-es év eseményei azonban (tartományi parlamenti (Landtag) választások Bayern-ben, és más választási harcok; a pénzügyi és gazdasági válság) az jelezték, hogy az idő politikai szempontból kedvezőtlen az UGB életbe léptetéséhez. Így a „technológia-merev”, kevés választási előnyt jelentő UGB – dacára annak, hogy a javaslat már elő volt készítve a záró szavazásra – politikailag hátrébb sorolódott, az újválasztás nézőpontjából károsnak minősítettetett, főképp a gazdaság ellenállása, valamint a parlamenti lobbitevékenységüknek következtében. Így a bajor kormányzat illetve a bajor részvétel a CDU/CSU szövetségi frakcióban megingott. Az UGB ellenzők – igazságtalanul – felidéztek a „bürokrácia-szörnyét”, azzal a felvetéssel, hogy az UGB majd tetemes bürokratikus terheket hoz az engedélyköteles létesítmények körében.

⁷⁰ WELKE: uo. 75.

⁷¹ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo. 112.

⁷² Sozialgesetzbuch

⁷³ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo. 112.

⁷⁴ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo. 112.

⁷⁵ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo. 113.

Miután a kompromisszumos megoldás kudarcba fulladt, az UGB tervétől – melyet a kancellár még környezetért felelős miniszterként indított el – a kormány elállt, és a 2008-as UGB tervezet kikerült a kormány törvényjavaslatai közül.⁷⁶

A koncepció bukása után 2009 közepén a Bundestag és a Bundesrat – mentsük, ami még menthető elven –, négy, eredetileg a koncepcióban szereplő szabályozást külön törvényként fogadott el. Ezek: a *Bundesnaturschutzgesetz*, *Wasserhaushaltgesetz*, *Gesetz zum Schutz vor nichtionisierender Strahlung bei der Anwendung am Menschen*⁷⁷, *Rechtsbereinigungsgesetz Umwelt*.⁷⁸

Mindezek mellett a *Bundesnaturschutzgesetz*, illetve a *Wasserhaushaltgesetz* hatályba lépésével, – először Németország történetében – fontos és teljes szövetségi szabályozást fektetettek le, sajnos csak e két környezeti szegmensre nézve. Mindemellett a szövetség (Bund) sikeresen ki tudta használni az Art. 125b I 3 GG nyitotta időtartományt, így legalább e joganyagok szétagolódását megakadályozta a tartományi (Land) jogokban.⁷⁹

IV. Zárszó

Németországban az UGB kérdése megoldatlan maradt, nincs jó kilátás sem a cselekvési szándéokra, sem pedig a megfelelő politikai helyzetre. A jelenlegi szövetségi kormányzatnak nincs ismert törekvése arra, hogy a „forró kását”, a UGB-t újra elővegye.⁸⁰ Annak ellenére sem, hogy – mint láttuk – az UGB tervezet gondos és megfontolt kidolgozás révén született, és a kidolgozásakor kétségtelenül érvényesült az integráció elve, a készülő koncepcióba minden érdekelt fél beleszólhatott.

Ezzel a német környezetjogi szabályozás maradt a korábbi áldatlan, szétagolt helyzetben. Bár a törvények tartalma többször magas védelmi színtről tesz tanúbizonyságot, sajnos az integráció továbbra is távol áll tőlük. Így pedig nem képesek megfelelően érvényre juttatni a védelem magas szintjét. És mi lett a „bürokrácia-szörnyel”? Egységes, integrált engedélyezési eljárás hiányában most tobzódik csak igazán!

⁷⁶ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: i.m. 114

⁷⁷ Német szövetségi törvény: védelem az embereket érő nem ionizáló sugárzástól

⁷⁸ Német szövetségi törvény: a szövetségi jogrendezés a BMU feladatkörében

⁷⁹ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo.

⁸⁰ SCHMIDT – KAHL – GRÄDITZ: uo.

Felhasznált irodalom:

BÁNDI Gyula: Környezetjog. Szent István Társulat, Budapest 2014.

BÁNDI Gyula: A fenntarthatóság értelmezésének egyes jogi szempontjai, MTA Doktori Értekezés (elérhető: http://real-d.mtak.hu/651/7/dc_618_12_doktori_mu.pdf)

BÁNDI GY. – CSAPÓ O. – KOVÁCS-VÉGH L. – STÁGEL B. – SZILÁGYI SZ.: Az Európai Bíróság környezetjogi ítélkezési gyakorlata. Szent István Társulat, Budapest 2008.

W. ERBGUTH – S. SCHLACKE: Umweltrecht. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2014.

A. EPINEY: Umweltrecht der Europäischen Union. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2013.

K. HANSMANN – D. SELLNER: Grundzüge des Umweltrechts. 4., vollständig überarbeitete und erweiterte Auflage herausgegeben im Auftrag des Arbeitskreises für Umweltrecht (AKUR), Erich Schmidt Verlag, Berlin 2012.

W. KAHL – B. WELKE: Über die unveränderte Notwendigkeit einer integrierten Vorhabengenehmigung und deren Regelungsstandort, Deutsches Verwaltungsblatt, 125(22), 2010.

H.-J. KOCH: Umweltrecht, Franz Vahlen Verlag, München 2014.

SCHMIDT – KAHL – GÄRDITZ: Umweltrecht, C. H. Beck Verlag, München 2014.

R. SCHWARTMANN – H.-J. PABST: Umweltrecht. C.F. Müller, Heidelberg, München, Landsberg, Frechen, Hamburg 2011.

P.-C. STORM: Umweltrecht, Einführung. Erich Schmidt Verlag, Berlin 2015.

J. SCHWARZE (Hrsg): EU-Kommentar. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2012.

SZAMEK Gabirella: Környezet és verseny, Tavaszi Szél 2015 Konferenciakötet, Doktoranduszok Országos Szövetsége, www.dosz.hu/dokumentumok

B. WELKE: Die integrierte Vorhabengenehmigung, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010.

Bírói gyakorlat:

Gabčíkovo-Nagymaros ítélet, A Nemzetközi Bíróság ítélete, 1997. szeptember 25, Magyarország és Szlovákia jogvitája.

Iron Rhine eset Railway Case (Belg. v. Neth.) Perm. Ct.

C-201/08. sz. ügy Plantanol GmbH & Co. KG kontra Hauptzollamt Darmstadt (Hessisches Finanzgericht- től)

C-180/96. sz. ügy, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága kontra Bizottság

C-513/99. sz. ügy, előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Concordia Bus Finland Oy AB ügy kapcsán

C-379/98. sz. ügy előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Preussen Elektra ügy kapcsán

BVerfGE 106, 62 (135 ff.)

BVerfGE 111, 226 (253 ff.)

Internetes források:

<http://www.consilium.europa.eu/hu/european-council/conclusions/1993-2003/> 56. pont (2015.12.12.)

„Partnerschaft für Integration (KOM (1998) 333. endg.) (2015. 12. 12.)

http://www.europarl.europa.eu/brussels/website/media/Lexikon/Pdf/Cardiff_Prozess.pdf (2015. 12. 10.)

KOM (2001) 264. endg. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=celex:52001DC0264;> (2015. 12. 12.)

A Bizottság Közleménye Európa 2020-az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája KOM (2010) 2020 Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council a General Union Environment Action Programme to 2020 'Living well, within the limits of our planet' (letöltve: 2015. 12. 12.)

<http://www.bmub.bund.de/service/publikationen/downloads/details/artikel/ugb-referentenentwurf/>, (2015. 12.13.)

Decision No [2179/98/EC](#) of the European Parliament and of the Council of 24 September 1998 on the review of the European Community

programme of policy and action in relation to the environment and sustainable development "Towards sustainability" (2015. 12. 13.)

Riói Nyilatkozat a környezetről és a fejlődésről
http://www.nfft.hu/dynamic/Rio_Decl_m.pdf (2015. 12.13.)

***

**On the UGB Margin –
Emergence of the integrations principle in the German’s
environmental law
Summary**

The environmental law is one of the most harmonised laws in the European Union. Article 11 of the Treaty on the Functioning of the European Union say: *„Environmental protection requirements must be integrated into the definition and implementation of the Union's policies and activities, in particular with a view to promoting sustainable development.”* This is the integrations principle. In this paper I follow the praxis of EU’s Organisation, how get on that article, and why so important. After this I demonstrate this principle in the German’s environmental law system. I instance the UGB (Umweltgesetzbuch-Codex of German Environmental Law) project. This project was the first attempt the integration principle in the practice adapts. I touch upon, why the project was failed, and why had that importance of German’s environmental law’s system.